

Wspieranie rozwoju niemowląt i małych dzieci z rozszczepem kręgosłupa i wodogłowie

Wczesna interwencja i podejście wielospecjalistyczne

Wczesne rozpoznanie i szybkie skierowanie na rehabilitację są kluczowe dla optymalizacji rozwoju motorycznego u niemowląt z rozszczepem kręgosłupa (np. przepukliną oponowo-rdzeniową) i współistniejącym wodogłowie. Fizjoterapia stanowi element zespołowej opieki obejmującej neonatologa, neurologa, neurochirurga, urologa oraz specjalistę od ortopedii dziecięcej. Indywidualny plan terapeutyczny powinien uwzględniać stopień uszkodzenia neurologicznego, obecność zastawki komorowo-otrzewnowej oraz ogólny stan zdrowia dziecka.

Cele i metody fizjoterapii

Główne cele fizjoterapii to stymulacja osiągania kamieni milowych ruchowych, zapobieganie przykurczom i deformacjom, poprawa kontroli tułowia oraz przygotowanie do samodzielnej pozycji i lokomocji. Terapia koncentruje się na: prawidłowym ułożeniu i pozycji, profilaktyce przykurczy poprzez zakresy ruchu i rozciąganie, stopniowym wprowadzaniu obciążenia osiowego w celu wspierania rozwoju kości oraz ćwiczeniach wzmacniających mięśnie tułowia i kończyn.

W zależności od funkcji neurologicznej stosuje się techniki neuro-rozwojowe, trening funkcjonalny, elementy terapii zajęciowej oraz dobór adekwatnych urządzeń ortopedycznych i pomocy do siedzenia czy chodzenia. U dzieci z ograniczoną kontrolą tułowia wskazana jest wczesna praca nad stabilizacją centralną i ćwiczenia oddechowe, które wspomagają czynność oddechową i zmniejszają ryzyko powikłań płucnych.

Monitorowanie wodogłowia i bezpieczeństwo

U dzieci z wodogłowie ważne jest monitorowanie objawów wskazujących na zaburzenie drożności zastawki lub zwiększenie ciśnienia śródczaszkowego (np. wymioty, senność, nagły spadek aktywności, wytrzeszcz oczu, powiększanie obwodu głowy). Fizjoterapeuta powinien współpracować z zespołem medycznym i edukować opiekunów w zakresie rozpoznawania tych objawów oraz bezpiecznego postępowania przy manipulacjach i przenoszeniu dziecka, zwłaszcza w okresie pooperacyjnym.

Praktyczne zalecenia dla opiekunów

- Zadbanie o prawidłowe ułożenie dziecka: częste zmiany pozycji, odpowiednie podparcie głowy i tułowia.
- Wprowadzenie kontrolowanego czasu na brzuchu („tummy time”) kilka razy dziennie, dostosowanego do tolerancji dziecka, w celu wzmacniania mięśni szyi i tułowia.
- Systematyczne ćwiczenia zakresu ruchu stawów oraz delikatne rozciąganie mięśni podatnych na przykurcze.
- Wczesne konsultacje z ortopedą i protetykiem w celu oceny potrzeby ortezy, wkładek i sprzętu do siedzenia/transportu.
- Regularne wizyty u fizjoterapeuty i udział w programie wczesnego wspomagania rozwoju, z uwzględnieniem częstotliwości dostosowanej do potrzeb dziecka.

Podsumowanie

Rehabilitacja niemowląt i małych dzieci z rozszczepem kręgosłupa i wodogłowiem powinna być wczesna, zindywidualizowana i prowadzona w ramach zespołu wielodyscyplinarnego. Regularna ocena funkcjonalna, edukacja opiekunów oraz dobór odpowiednich strategii terapeutycznych i pomocy technicznych znacząco poprawiają szanse na maksymalne wykorzystanie potencjału rozwojowego dziecka.